

Marta Kozłowska

Bezpieczeństwo w gminie – wyzwania

Security challenges in the commune

Bezpieczeństwo to pojęcie odnoszące się do ochrony ludzi, mienia oraz porządku publicznego przed różnorodnymi zagrożeniami. W artykule analizuje się znaczenie bezpieczeństwa na poziomie lokalnym, koncentrując się na roli gminy, jako podstawowego organu administracji samorządowej. Gmina odgrywa kluczową rolę w zapobieganiu zagrożeniom i reagowaniu na kryzysy, co czyni ją istotnym ogniwem w systemie zapewniania bezpieczeństwa mieszkańcom. Artykuł wprowadza w temat, podkreślając, że lokalne władze, będąc najbliższymi mieszkańców, mają możliwość szybkiej reakcji na zagrożenia oraz dostosowywania swoich działań do specyfiki regionu i potrzeb lokalnej społeczności. Omawia również wyzwania, przed którymi stają gminy w obliczu współczesnych zagrożeń. Jednocześnie artykuł zachęca do podejmowania dalszych badań nad skutecznymi formami wsparcia dla samorządów. Zwiększenie ich zdolności do reagowania na zagrożenia wymaga opracowania nowoczesnych rozwiązań, które będą wspierać gminy w poprawie systemów bezpieczeństwa. Dalsze badania mogłyby przyczynić się do wypracowania bardziej efektywnych metod współpracy między podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo, a także do wzmocnienia zasobów oraz kompetencji gmin w tym zakresie. Tekst nie tylko przedstawia znaczenie roli gmin w zapewnianiu bezpieczeństwa, ale również otwiera dyskusję na temat potrzebnych reform i wsparcia w tej dziedzinie, aby móc lepiej chronić mieszkańców i skuteczniej reagować na współczesne wyzwania.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, gmina, zagrożenia

Security is a broad concept referring to the protection of people, property and public order against various threats. The article analyzes the importance of security at the local level, focusing on the role of the commune as the basic body of local government administration. The

commune plays a key role in preventing threats and responding to crises, which makes it an important link in the system of ensuring the safety of citizens. The article introduces the topic, emphasizing that local authorities, being closest to residents, have the ability to quickly respond to threats and adapt their activities to the specificity of the region and the needs of the local community. It also discusses the challenges municipalities face in the face of contemporary threats. At the same time, the article encourages further research on effective forms of support for local governments. Increasing their ability to respond to threats requires the development of modern solutions that will support municipalities in improving security systems. Further research could contribute to the development of more effective methods of cooperation between various entities responsible for security, as well as to strengthening the resources and competences of municipalities in this area. Thus, the text not only presents the importance of the role of municipalities in ensuring security, but also opens a discussion on the needed reforms and support in this area to better protect residents and respond more effectively to contemporary challenges.

Key words: safety, commune, threats

Wstęp

Bezpieczeństwo jest podstawową potrzebą człowieka i zarazem grupy społecznej, jego brak wywołuje poczucie zagrożenia i niepokój¹. Złożoność oraz wielowymiarowość definicyjna tego pojęcia powoduje, że nie sposób uwzględnić wszystkich jego własności w artykule naukowym. W związku z tym na potrzeby niniejszej pracy przyjęto ujęcie bezpieczeństwa według Ryszarda Zięby „bezpieczeństwo jest pewnością istnienia i przetrwania, stanu posiadania oraz funkcjonowania i rozwoju podmiotu. Pewność ta jest wynikiem braku zagrożeń oraz kreatywnej działalności danego podmiotu. Jest zmienna w czasie, czyli ma naturę procesu społecznego”². Zapewnienie ochrony na poziomie jednostki czy szerszej społeczności przed niebezpieczeństwami, które mogą im realnie zagrażać jest jedną z podstawowych funkcji państwa. Zagrożenia takie mogą być

---

¹ E. Nowak, *Zarządzanie kryzysowe w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych*, Warszawa 2007, s. 9.

² R. Zięba, *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Zeszyty Naukowe AON” 2012, nr 1 (86), s. 8.

przyczynkiem powstania sytuacji kryzysowych wpływających negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, powodując znaczące ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych środków oraz sił³. Należy w tym miejscu wspomnieć o nieograniczonej ilości zagrożeń, samorządy stoją przed szeregiem nowych wyzwań, które wynikają między innymi z globalizacji, zmian klimatu, rosnącej złożoności społeczeństw czy rozwoju technologii.

W odpowiedzi na te zagrożenia samorządy muszą w odpowiednim czasie reagować podejmując odpowiednie działania⁴ oraz wprowadzać nowe rozwiązania. Obowiązujące ustawodawstwo nadaje organom samorządowym szereg uprawnień determinujących o bezpieczeństwie na poziomie lokalnym. Podstawowe i najszersze działania przypisano gminom, jako jednostkom, które znajdują się najbliżej obywateli, co z kolei skutkuje możliwością bezpośredniej oceny potencjalnych zagrożeń. Wszystkie zagrożenia pojawiające się na płaszczyźnie społecznej spowodowane czynnikami naturalnymi bądź technicznymi są przedmiotem działania odpowiednich organów, służb czy organizacji.

Samorząd terytorialny to powstała z mocy prawa wspólnota samorządowa, wyodrębniona w strukturze państwa związek społeczeństwa lokalnego. Gmina będąca podstawowym podmiotem trójszczeblowej struktury samorządu terytorialnego wykonuje wszystkie zadania niezastrzeżone dla innych jednostek samorządu. Zadania gminy są realizowane przez organy gminy samodzielnie i na własną odpowiedzialność, na podstawie przyjętych uchwał. Ich cel to zaspokajanie potrzeb zamieszkującej społeczności lokalnej. Dotyczą one wszystkich spraw publicznych o lokalnym znaczeniu, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów⁵. Do zadań własnych gminy, wykonywanych we własnym imieniu, na własną odpowiedzialność i finansowanych własnymi środkami należą sprawy związane z: porządkiem publicznym i bezpieczeństwem obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego⁶. Gmina wykonuje także zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz organizacji

³ Ustawa z 26 kwietnia 2007r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. Dz. U. 2023r. poz. 122 z późn. zm.).

⁴ K. Ficoń, *Logistyka kryzysowa. Procedury. Potrzeby. Potencjał*, Warszawa 2011, s. 82.

⁵ B. Kołaczkowski, M. Ratajczak, *Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w Polsce*, Warszawa 2010, s. 23.

⁶ Ustawa z 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2024r. poz. 609 z późn. zm.).

przygotowań i przeprowadzania wyborów powszechnych i referendum. Na realizację zadań zleconych gmina otrzymuje środki finansowe, zasady i tryb przekazywania tych środków określają ustawy⁷.

Wójt, jako organ jednoosobowy samorządu terytorialnego, jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo publiczne, które utożsamiane jest z takimi wartościami jak sprawne funkcjonowanie administracji publicznej, która skutecznie chroni interesy obywateli gwarantując ich niezakłócony rozwój⁸. Do zadań wójta w kwestii bezpieczeństwa publicznego należy między innymi: wydawanie przepisów porządkowych, w razie sytuacji wyjątkowych opracowywanie planów operacyjnych, ogłasza ewakuację ludności z terenów zagrożonych, kieruje działaniami mającymi na celu zapobieganie oraz usuwanie klęsk i katastrof, w tej sferze wójt może wydawać również polecenia organom jednostek pomocniczych. W myśl art. 19 ustawy o zarządzaniu kryzysowym wójt jest organem właściwym w sprawach dotyczących zarządzania kryzysowego. Na skutek tego wójt zarządza działaniami polegającymi na monitorowaniu, planowaniu, reagowaniu oraz usuwaniu skutków zagrożeń. Działania wójta w tym zakresie są wspierane poprzez gminny zespół zarządzania kryzysowego⁹.

Na wzrost poziomu bezpieczeństwa wpływa również realizacja innych zadań samorządu, których celem jest ograniczanie pośrednich przyczyn będących podłożem przestępczości oraz patologii społecznych. Są to między innymi działania w obszarze edukacji, wychowania, ochrony zdrowia, rozwoju gospodarczego, narkomanii, alkoholizmu oraz przemocy w rodzinach.

Do podmiotów zapewniających bezpieczeństwo publiczne w szczególności zalicza się Policję¹⁰. Ustawa stanowi, że policja jako formacja umundurowana i uzbrojona, jest przeznaczona do ochrony ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Do podstawowych zadań policji należy między innymi: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz ochrona mienia, ochrona bezpieczeństwa oraz porządku publicznego, wykrywanie sprawców przestępstw i wykroczeń, kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych. Kolejną umundurowaną służbą posiadającą zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku

---

⁷ B. Dolnicki, *Samorząd terytorialny. Wydanie III*, Zakamycze, Kraków 2006, s. 62.

⁸ M. Zdyb, *Publicznoprawne podstawy bezpieczeństwa wewnętrznego*, Warszawa 2014, s. 78.

⁹ M. Karpiuk, *Miejsce samorządu terytorialnego w przestrzeni bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2014, s. 168–169.

¹⁰ Ustawa z 6 kwietnia 1990r. o Policji (t.j. Dz. U. 2024r. poz. 145 z późn. zm.).

publicznego jest straż gminna (w miastach straż miejska), działająca w oparciu o ustawę o strażach gminnych. Do zadań straży gminnych należą między innymi: ochrona porządku w miejscach publicznych, współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych, doprowadzanie osób pod wpływem alkoholu do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania.

Jak trafnie zauważa K. Sienkiewicz-Małyjurek, „Zaangażowanie władz lokalnych w proces kształtowania bezpieczeństwa publicznego i współdziałanie w tym zakresie z Policją, strażą pożarną i innymi strażami oraz służbami stanowi ważny element w rozwiązywaniu problemów społecznych. Tym bardziej, że samorządy lokalne są zobowiązane do wykonywania zadań publicznych, własnych, które są bezpośrednio lub pośrednio związane z bezpieczeństwem”¹¹.

Założenia metodologiczne badań własnych

Bezpieczeństwo jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka, a jego brak wpływa na jakość życia, dobrostan psychiczny i więzi społeczne. Poczucie bezpieczeństwa odnosi się nie tylko do faktycznych zagrożeń, ale także do subiektywnej oceny ryzyka, jakie mieszkańcy przypisują różnym sytuacjom w swoim otoczeniu. W kontekście gmin, które pełnią funkcję najbliższą obywatelowi, zapewnienie tego poczucia ma kluczowe znaczenie. Bezpieczeństwo nie jest zjawiskiem statycznym – zmienia się dynamicznie pod wpływem różnych czynników, co podkreśla jego procesualny charakter. Z tego powodu konieczne jest stałe i systematyczne prowadzenie badań nad bezpieczeństwem, które pozwolą na lepsze zrozumienie jego zmienności oraz umożliwią efektywne reagowanie na nowe wyzwania i zagrożenia. Badanie naukowe miało trzy kluczowe cele. Pierwszym było zbadanie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy. Drugim celem było określenie, jakie zagrożenia są według mieszkańców najważniejsze na terenie gminy. Trzeci cel dotyczył zidentyfikowania, jakie działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa społeczność uważa za priorytetowe. Realizacja wyznaczonych celów badawczych

---

¹¹ K. Sienkiewicz-Małyjurek, *Rola samorządów lokalnych w kształtowaniu bezpieczeństwa publicznego*, „Samorząd Terytorialny” 2010, nr 7–8, s. 123.

wymagała uzyskania odpowiedzi na trzy zasadnicze pytania ściśle związane z obszarem badań, mianowicie:

1. jakie jest subiektywne poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy w codziennym życiu?;
2. jakie zagrożenia mieszkańcy uważają za najbardziej istotne i niepokojące na terenie gminy?;
3. Jakie działania i inicjatywy, zdaniem społeczności lokalnej, powinny być priorytetowe w celu poprawy bezpieczeństwa w gminie?

Aby odpowiedzieć na powyższe pytania badawcze, zastosowano metodę sondażu diagnostycznego. Wykorzystano ustandaryzowaną technikę ankiety, która zapewniała jednakowe traktowanie wszystkich uczestników badania. Kwestionariusz ankiety był w pełni anonimowy i składał się z dwóch części: zasadniczej oraz metryczki. W części zasadniczej znalazło się 9 pytań zamkniętych. Badania przeprowadzono w okresie od lipca do sierpnia 2024 r., obejmując społeczność gminy Szczytniki w województwie wielkopolskim. Respondentami byli mieszkańcy gminy. Dobór próby badawczej był celowy, z uwzględnieniem zróżnicowania pod względem płci, wieku. W badaniu wzięło udział łącznie 150 osób.

Na potrzeby badań założono, że:

4. subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy w codziennym życiu może być zróżnicowane w zależności od takich czynników, jak wiek, płeć oraz doświadczenia związane z potencjalnymi zagrożeniami;
5. mieszkańcy będą wskazywać na różnorodne zagrożenia, zarówno te związane z przestępczością, jak i te wynikające z czynników społecznych i środowiskowych, takich jak bezpieczeństwo drogowe, akty wandalizmu, cyberzagrożenia czy zjawiska atmosferyczne;
6. w zakresie działań i inicjatyw, założono, że priorytety społeczności będą obejmować zarówno działania prewencyjne, edukacyjne, jak i zwiększenie obecności służb porządkowych oraz poprawę infrastruktury, która mogłaby przyczynić się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy.

Wyniki i wnioski z przeprowadzonych badań

Na podstawie przyjętych założeń teoretycznych przeprowadzono badanie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Szczytniki. Poziom

poczucia bezpieczeństwa jest bardzo wysoki. Na pytanie: „Jak oceniasz ogólne poczucie bezpieczeństwa w swojej gminie?” respondenci odpowiedzieli:

Tabela 1. Poczucie bezpieczeństwa

	%	Ilość osób
Bardzo dobre	10	15
Dobre	53,3	80
Przeciętne	22	33
Słabe	14,7	22

Źródło: Opracowanie własne

Największa grupa respondentów oceniła swoje poczucie bezpieczeństwa jako dobre i bardzo dobre. Jest to pozytywny wynik, który wskazuje na skuteczność działań prewencyjnych i systemów ochrony w gminie. Świadczy to o silnym poczuciu komfortu i zaufania do lokalnych służb oraz infrastruktury bezpieczeństwa. Mniejsza część respondentów wskazała na przeciętne i słabe poczucie bezpieczeństwa. Wskazuje to na pewne obszary, które mogą wymagać dodatkowej uwagi, interwencji oraz analizy, aby zrozumieć przyczyny tych odczuć i podjąć odpowiednie działania naprawcze w celu poprawy komfortu mieszkańców.

Warto zbadać, czy istnieją zasadnicze zależności między poczuciem bezpieczeństwa członków badanych społeczności a podstawowymi zmiennymi demograficznymi, które ich opisują. Ogólny poziom poczucia bezpieczeństwa jest wysoki, jednak wyniki przeprowadzonych badań wskazują na dość istotne różnice między uwzględnionymi przedziałami wiekowymi. Tabela 2 przedstawia dane procentowe w tym zakresie.

Tabela 2. Poczucie bezpieczeństwa respondentów z uwzględnieniem podziału na wiek respondentów

	bardzo dobre	dobre	przeciętne	słabe
18-34 lat	53,3%	42,5%	19%	4%
35-55 lat	46,7%	46,2%	6%	32%
powyżej 55lat	-	11,3%	57%	64%

Źródło: Opracowanie własne

Wyniki badań na temat poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy w różnych grupach wiekowych ukazują wyraźne różnice w percepcji tego zagadnienia. Można zauważyć, że poziom poczucia bezpieczeństwa obniża się wraz z wiekiem respondentów. Młodsze osoby wydają się być najbardziej pewne swojego bezpieczeństwa, co może wynikać z większej mobilności, mniejszej zależności od infrastruktury i wyższej tolerancji na ewentualne zagrożenia. W tej grupie dominuje pozytywna ocena bezpieczeństwa, co wskazuje, że młodszy mieszkańcy gminy odczuwają mniejsze zagrożenia w codziennym życiu. Wśród osób w wieku 35–55 lat obserwuje się pewne obniżenie poczucia bezpieczeństwa w porównaniu z młodszą grupą. Choć niemal połowa respondentów z tej grupy wciąż ocenia poczucie bezpieczeństwa pozytywnie, rosnąca liczba osób z przeciętną (24%) i słabą oceną (32%) może sugerować, że z wiekiem pojawiają się większe obawy, związane np. z odpowiedzialnością za rodzinę, majątek czy bardziej wyczuloną percepcją na potencjalne zagrożenia w otoczeniu. W najstarszej grupie wiekowej, osoby powyżej 55 lat mają najbardziej negatywne odczucia co do bezpieczeństwa. Ten wynik wskazuje na poważne obawy starszych mieszkańców o swoje bezpieczeństwo, co może być związane z mniejszą mobilnością, obniżoną sprawnością fizyczną, większą zależnością od otoczenia, a także z postrzeganiem większego ryzyka w codziennych sytuacjach. Starsze osoby mogą odczuwać zagrożenia bardziej intensywnie, co wynika z ich ograniczonej zdolności do reagowania na niebezpieczeństwa oraz większej zależności od infrastruktury i pomocy zewnętrznej. Ogólnie, poczucie bezpieczeństwa w gminie maleje wraz z wiekiem mieszkańców. Młodsze osoby oceniają je zdecydowanie wyżej, z kolei starsi mieszkańcy odczuwają większe zagrożenie, co może być sygnałem dla władz gminy do podjęcia działań, które zwiększą ich komfort życia. W szczególności warto rozważyć działania na rzecz poprawy infrastruktury, zwiększenie widoczności służb porządkowych oraz kampanie informacyjne skierowane do starszych mieszkańców, aby móc poprawić ich poczucie bezpieczeństwa.

W badaniach uwzględniono płeć respondentów, przy czym założono, że mężczyźni mogą odczuwać większe poczucie bezpieczeństwa w porównaniu do kobiet. Wyniki przeprowadzonych badań nie potwierdziły jednak tej hipotezy, ponieważ nie wykazano istotnych różnic między poczuciem bezpieczeństwa w zależności od płci. Brak istotnych różnic w poczuciu bezpieczeństwa między mężczyznami a kobietami można uzasadnić ogólnym wyrównaniem społecznych ról i doświadczeń obu

plici w codziennym życiu. Coraz więcej kobiet uczestniczy w sferach życia publicznego oraz zawodowego, gdzie stykają się z tymi samymi zagrożeniami, co mężczyźni. Wyniki badania dotyczącego najbardziej istotnych zagrożeń w gminie wskazują na różnorodność obaw pośród respondentów, z wyraźnym wskazaniem na sytuacje kryzysowe, jako najważniejsze zagrożenie.

Tabela 3. Najistotniejsze zagrożenia w opinii respondentów

Przestępczość lokalna (kradzieże, wandalizm)	14,6%
Cyberzagrożenia (cyberterroryzm, ataki hakerskie)	16%
Sytuacje kryzysowe (klęski żywiołowe, awarie infrastruktury)	48%
Migracje, napływ ludności	20,6%
Terroryzm	0,6%

Źródło: Opracowanie własne

Największa część respondentów bo niemal połowa (48%), uznała, że największym zagrożeniem w gminie są sytuacje kryzysowe, takie jak klęski żywiołowe czy awarie infrastruktury. Taki wynik może być skutkiem realnych doświadczeń mieszkańców związanych np. z gwałtownymi zjawiskami atmosferycznymi, przerwami w dostawach prądu lub wody, powodziami, które bezpośrednio wpływają na komfort oraz bezpieczeństwo życia. Obawa przed takimi wydarzeniami może być też związana z globalnymi zmianami klimatycznymi, które zwiększają częstotliwość występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych. Drugim najczęściej wskazywanym zagrożeniem była kwestia migracji i napływu ludności, którą za istotne uważa 20,6% ankietowanych. Może to odzwierciedlać rosnące napięcia społeczne związane z pojawieniem się nowych mieszkańców, potencjalne różnice kulturowe oraz obawy o integrację nowych grup. W kontekście lokalnym, napływ ludności może być postrzegany, jako wyzwanie dla stabilności i harmonii społeczności. Rosnący udział cyberzagrożeń w świadomości społecznej potwierdza fakt, że 16% respondentów uznało je za istotne zagrożenie. Zważywszy na rosnącą liczbę ataków cybernetycznych, zwłaszcza na infrastrukturę krytyczną czy indywidualnych użytkowników, ta liczba wskazuje na świadomość społeczeństwa dotyczącą zagrożeń w świecie cyfrowym. Cyberzagrożenia mogą obejmować m.in. ataki na systemy komputerowe, kradzież danych

czy dezinformację, co wpływa na poczucie bezpieczeństwa zarówno jednostek, jak i całych instytucji. Przystępczość lokalna, taka jak kradzieże czy akty wandalizmu, została wskazana przez 14,6% badanych. Choć ten wynik jest niższy w porównaniu do zagrożeń związanych z sytuacjami kryzysowymi, wciąż stanowi ważny element wpływający na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Mniejsza liczba osób wskazujących na przestępczość może sugerować, że poziom przestępczości w gminie nie jest alarmujący, ale wciąż obecny na tyle, by budzić niepokój. Zaskakująco niski odsetek respondentów (0,06%) uznał terroryzm za zagrożenie. Wynik ten może wynikać z faktu, że terroryzm jest postrzegany jako zagrożenie odległe, związane z globalnym kontekstem anizeli lokalnymi realiami. Wydarzenia terrorystyczne, choć poważne, są na tyle rzadkie w tym regionie, że nie stanowią kluczowego zagrożenia w percepcji mieszkańców gminy. Badanie wykazało, że mieszkańcy gminy najbardziej obawiają się sytuacji kryzysowych, które mogą bezpośrednio wpłynąć na ich codzienne życie. Inne zagrożenia, takie jak migracja, cyberzagrożenia oraz przestępczość lokalna, są również istotne, choć mniej powszechne. Niski poziom obaw związanych z terroryzmem wskazuje, że mieszkańcy postrzegają to zagrożenie, jako marginalne w lokalnym kontekście. Ogólnie rzecz biorąc, wyniki badań odzwierciedlają lokalne priorytety oraz specyfikę zagrożeń, z jakimi społeczność musi się mierzyć.

Wyniki badania dotyczącego działań priorytetowych dla poprawy bezpieczeństwa w gminie wskazują na różnorodne potrzeby jak i preferencje mieszkańców.

Tabela 4. Działania priorytetowe dla poprawy bezpieczeństwa

Zwiększenie liczby patroli policyjnych	22,6%
Instalacja monitoringu, zwiększenie oświetlenia ulic	12,6%
Organizacja spotkań i warsztatów edukacyjnych	32%
Współpraca z mieszkańcami	14%
Zwiększenie świadomości na temat cyberbezpieczeństwa	18,6%

Źródło: Opracowanie własne

Najwięcej respondentów, bo aż 32%, uznało, że priorytetem powinny być działania edukacyjne, takie jak organizacja spotkań i warsztatów dla mieszkańców. Wynik ten podkreśla znaczenie edukacji w kształtowaniu

świadomości społecznej na temat bezpieczeństwa. Mieszkańcy dostrzegają wartość w zdobywaniu wiedzy na temat zagrożeń i sposobów radzenia sobie z nimi. Działania edukacyjne mogą pomóc w budowaniu świadomej i odpowiedzialnej społeczności, co w dłuższej perspektywie może prowadzić do zwiększenia bezpieczeństwa na terenie gminy. Drugim najczęściej wskazywanym działaniem była potrzeba zwiększenia liczby patroli policyjnych, na co wskazało 22,6% respondentów. Mieszkańcy widzą w większej obecności służb porządkowych bezpośredni sposób na poprawę bezpieczeństwa, szczególnie w kontekście walki z przestępczością lokalną oraz zachowaniem porządku publicznego. Większa liczba patroli może działać prewencyjnie, odstraszać potencjalnych sprawców przestępstw i zwiększać poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców. Rosnące zagrożenia w cyberprzestrzeni sprawiają, że 18,6% ankietowanych uważa, iż priorytetem winno być zwiększenie świadomości na temat cyberbezpieczeństwa. Wynik ten odzwierciedla rosnące zrozumienie znaczenia ochrony danych osobowych, przeciwdziałania oszustwom internetowym oraz bezpieczeństwa online. Wprowadzenie działań edukacyjnych i kampanii informacyjnych związanych z cyberbezpieczeństwem mogłoby pomóc w ochronie mieszkańców przed cyberzagrożeniami. 14% respondentów wskazało, że priorytetem powinno być wzmocnienie współpracy pomiędzy lokalnymi władzami a mieszkańcami. Wynik ten podkreśla potrzebę budowania partnerskich relacji w której mieszkańcy mają bezpośredni wpływ na podejmowane działania dotyczące bezpieczeństwa. Współpraca może obejmować konsultacje społeczne czy lokalne inicjatywy mające na celu wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa. Na instalację monitoringu i poprawę oświetlenia ulic zwróciło uwagę 12,6% respondentów. Choć ten wynik jest relatywnie niski, wskazuje na potrzebę poprawy infrastruktury technicznej, która mogłaby zwiększyć bezpieczeństwo publiczne. Monitoring i dobre oświetlenie działają prewencyjnie, ułatwiając identyfikację sprawców przestępstw oraz ograniczając ryzyko występowania takich zdarzeń, szczególnie w mniej uczęszczanych przez mieszkańców częściach gminy. Wyniki badania pokazują potrzebę wieloaspektowego podejścia do poprawy bezpieczeństwa. Mieszkańcy gminy największy nacisk kładą na działania edukacyjne oraz podnoszenie świadomości, ale ważna jest także obecność patroli policyjnych i współpraca z mieszkańcami. Wnioski te sugerują, że skuteczna polityka bezpieczeństwa powinna obejmować działania prewencyjne, edukacyjne, jak i modernizację infrastruktury oraz zwiększenie aktywności służb porządkowych.

Wyniki badania dotyczącego oceny przygotowania gminy na sytuacje kryzysowe (takie jak pożary, powódzie, czy epidemie) dostarczają ważkich wniosków na temat postrzegania działań zarządzania kryzysowego przez mieszkańców.

Tabela 5. Ocena przygotowania gminy na sytuacje kryzysowe

Zdecydowanie tak	0%
Tak	24,6%
Nie mam zdania	8,6%
Nie	66,6%

Źródło: Opracowanie własne

Brak odpowiedzi „zdecydowanie tak” oznacza, iż żaden z respondentów nie uważa, że gmina jest w pełni przygotowana na sytuacje kryzysowe. Wynik ten wskazuje na wyraźne luki w działaniach kryzysowych gminy, które mogą budzić niepokój wśród mieszkańców. Nikt nie ma całkowitej pewności, co do skuteczności systemów zarządzania kryzysowego w sytuacjach zagrożenia, co może sugerować brak odpowiedniej komunikacji bądź widocznych działań prewencyjnych. Nieco ponad jedna czwarta respondentów (24,6%) ocenia, że gmina jest przygotowana na sytuacje kryzysowe. Odpowiedzi te mogą pochodzić od osób, które dostrzegają działania władz gminnych związane z zarządzaniem kryzysowym, takie jak przeprowadzane ćwiczenia, przygotowane plany ewakuacyjne lub obecność niezbędnego sprzętu. Choć liczba ta jest niewielka, sugeruje istnienie pewnych podstaw do optymizmu wśród części mieszkańców. Grupa 8,6% respondentów deklaruje brak opinii na temat przygotowania gminy na sytuacje kryzysowe. Może to świadczyć o braku wystarczających informacji na temat procedur kryzysowych lub braku bezpośrednich doświadczeń związanych z takimi sytuacjami. Taki wynik może także sugerować, że gmina powinna sprawniej informować mieszkańców o swoich planach i środkach na wypadek sytuacji kryzysowych. Największa grupa respondentów, bo aż 66,6%, uważa, że gmina nie jest dobrze przygotowana na sytuacje kryzysowe. To wysoki odsetek, który sugeruje zaniepokojenie mieszkańców. Taki wynik może wskazywać na brak widocznych działań prewencyjnych, niewielką świadomość dotyczącą istniejących procedur bądź obawy, co do efektywności działania gminy

w obliczu zagrożeń. Może to również odzwierciedlać wcześniejsze negatywne doświadczenia mieszkańców związane z reakcją gminy na sytuacje kryzysowe. Wyniki badania pokazują, że większość mieszkańców gminy ma negatywne zdanie na temat jej przygotowania na sytuacje kryzysowe. Brak pełnego zaufania (odpowiedzi „zdecydowanie tak” wynoszące 0%) oraz dominacja odpowiedzi „nie” (66,6%) sugerują, że gmina powinna podjąć konkretne działania celem poprawy swojego systemu zarządzania kryzysowego. Wskazana jest lepsza komunikacja z mieszkańcami, jak i inwestycje w systemy reagowania na zagrożenia oraz edukację mieszkańców w zakresie postępowania w sytuacjach kryzysowych.

Rezultaty analizy dotyczącej stopnia poinformowania mieszkańców w sprawie działań w sytuacjach kryzysowych pokazują niedociągnięcia w zakresie informowania i edukowania lokalnej społeczności.

Tabela 6. Stopień poinformowania mieszkańców gminy w sprawie działań w sytuacjach kryzysowych

Tak	29,4%
Nie	45,3%
Nie mam zdania	25,3%

Źródło: Opracowanie własne

Nieco mniej niż jedna trzecia respondentów (29,4%) czuje się dobrze poinformowana o tym, jak postępować w sytuacji kryzysowej. Wynik ten, choć nie najniższy, sugeruje, że pewna grupa mieszkańców miała dostęp do informacji lub przeszła odpowiednie szkolenia i jest świadoma procedur postępowania w razie kryzysu. Jednakże, taki odsetek wskazuje, że gmina musi jeszcze wiele zrobić, aby informacja ta dotarła do wszystkich mieszkańców. Największa grupa respondentów, bo aż 45,3%, odpowiedziała, że nie czuje się dobrze poinformowana na temat postępowania w sytuacjach kryzysowych. To wynik, który świadczy o znaczącym deficycie w zakresie komunikacji kryzysowej. Wysoki odsetek osób nieposiadających wystarczających informacji może być wynikiem braku działań informacyjnych lub ich niskiej skuteczności, co stwarza zagrożenie, że w przypadku realnej sytuacji kryzysowej wielu mieszkańców nie będzie wiedziało, jak prawidłowo zareagować. Čwierć respondentów (25,3%) deklaruje, że nie ma zdania na temat swojego poinformowania o sytuacjach kryzysowych. Ten wynik może świadczyć o braku świadomości

na temat istnienia procedur bądź niezainteresowaniu tym tematem. Z wyników badania wynika, że blisko połowa mieszkańców gminy (45,3%) nie czuje się dobrze poinformowana o postępowaniu w sytuacjach kryzysowych, a dodatkowe 25,3% nie ma w tej kwestii zdania. Łącznie 70,6% respondentów wykazuje brak wystarczającej wiedzy lub zainteresowania tematem, co może wskazywać na konieczność podjęcia działań przez władze lokalne. Gmina powinna zintensyfikować swoje działania informacyjne i edukacyjne, organizując szkolenia, kampanie informacyjne oraz dostarczając czytelne i łatwo dostępne instrukcje dotyczące postępowania w sytuacjach kryzysowych. Jedynie 29,4% mieszkańców, którzy czują się dobrze poinformowani, to zbyt niski wynik, aby zapewnić bezpieczeństwo całej społeczności w przypadku zagrożenia.

Wyniki badań dotyczących najważniejszych działań prewencyjnych w zarządzaniu kryzysowym wskazują na trzy kluczowe obszary, które mieszkańcy gminy uznają za priorytetowe.

Tabela 7. Najważniejsze działania prewencyjne w zarządzaniu kryzysowym

Szkolenia	32,6%
Infrastruktura	39,4%
Aktualizacja planów zarządzania kryzysowego	28%
Inne	0%

Źródło: Opracowanie własne

Najwięcej respondentów, bo aż 39,4%, wskazało potrzebę poprawy infrastruktury chroniącej przed zagrożeniami naturalnymi. Ten wynik sugeruje, że mieszkańcy są świadomi ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, takimi jak powódzie, i dostrzegają konieczność inwestycji w infrastrukturę, która zmniejszyłaby ich skutki. Kolejnym ważnym działaniem, wskazanym przez 32,6% respondentów, są szkolenia dla mieszkańców dotyczące postępowania w sytuacjach kryzysowych. Ten wynik sygnalizuje o potrzebie większej edukacji lokalnej społeczności i lepszego przygotowania na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych. Wyraźnie widoczna jest potrzeba zwiększenia wiedzy i świadomości pośród mieszkańców na temat procedur w takich przypadkach. 28% badanych uznało za ważne regularne testowanie i aktualizację planów zarządzania kryzysowego. Mieszkańcy zwracają uwagę na konieczność

bieżącej weryfikacji oraz doskonalenia istniejących planów, co wskazuje na świadomość znaczenia ciągłej gotowości w obliczu potencjalnych zagrożeń. Odpowiedź „Inne” nie została zaznaczona, co sugeruje, że zaproponowane w ankiecie opcje skutecznie uchwyciły najważniejsze działania prewencyjne według mieszkańców gminy. Wyniki te ukazują, że mieszkańcy są świadomi zagrożeń i oczekują skutecznych działań prewencyjnych w obszarze infrastruktury, jak i edukacji.

Rezultaty badań związane z oceną wpływu migracji na bezpieczeństwo lokalnej społeczności wskazują na zróżnicowane opinie wśród mieszkańców.

Tabela 8. Ocena wpływu migracji na bezpieczeństwo lokalnej społeczności

Pozytywnie	38,7%
Neutralnie	17,3%
Negatywnie	44%

Źródło: Opracowanie własne

Największa grupa respondentów (44%) postrzega migrację negatywnie, co może być wynikiem obaw związanych z integracją napływających osób bądź zmianami społecznymi i kulturowymi, które migracja może wywołać. 38,7% badanych ocenia jednak wpływ migracji pozytywnie, co może świadczyć o postrzeganiu migracji, jako szansy na rozwój lokalny, wzmocnienie siły roboczej czy wzbogacenie kulturowe. Niewielka część 17,3% ocenia migrację neutralnie, co sugeruje brak odczuć zarówno pozytywnych, jak i negatywnych. Wyniki te odzwierciedlają podział w społeczeństwie w kwestii percepcji migracji, co powinno mieć znaczenie przy planowaniu działań integracyjnych oraz edukacyjnych.

Podczas badań zapytano również respondentów, jakie działania ich zdaniem powinny być uznawane za priorytetowe w zakresie cyberbezpieczeństwa w gminie. Dane na ten temat zostały przedstawione w tabeli 9.

Tabela 9. Priorytetowe działania w zakresie cyberbezpieczeństwa

Szkolenia	20,7%
Ochrona danych	10%
Współpraca z ekspertami	12,6%
Zaangażowanie służb porządkowych	22,7%
Kampanie informacyjne i edukacyjne	34%

Źródło: Opracowanie własne

Największą wagę respondenci przypisują regularnym kampaniom informacyjnym i edukacyjnym (34%). Oznacza to, że mieszkańcy gminy dostrzegają potrzebę zwiększania świadomości na temat zagrożeń cyfrowych, uznając edukację za kluczowy element profilaktyki. Na drugim miejscu, z wynikiem 22,7% uplasowało się zwiększenie zaangażowania służb porządkowych w zwalczanie cyberprzestępczości, co wskazuje na oczekiwanie wzmożonego wsparcia ze strony organów ścigania w walce z przestępstwami internetowymi. Szkolenia z zakresu bezpieczeństwa w sieci, wskazane przez 20,7% uczestników, również są uznawane za ważne, co sugeruje, że mieszkańcy odczuwają potrzebę nabycia praktycznych umiejętności ochrony swoich danych oraz aktywności w internecie. Mniejszą uwagę zwrócono na współpracę z ekspertami ds. cyberbezpieczeństwa (12,6%) oraz poprawę ochrony danych osobowych w urzędach i instytucjach (10%), co wskazuje, że choć te kwestie są ważne, to mieszkańcy bardziej skupiają się na edukacji i działaniach operacyjnych niż na współpracy z ekspertami czy zabezpieczeniach instytucji. Podsumowując, wyniki badania sugerują, że społeczność postrzega edukację, zaangażowanie służb oraz praktyczne działania, jako kluczowe w zwiększaniu cyberbezpieczeństwa.

W trakcie badań zapytano również respondentów o to, czy w ich opinii obecność Policji na terenie gminy jest wystarczająca. Rezultaty badania ankietowego pokazują podział wśród mieszkańców gminy w ocenie obecności Policji. Dane na ten temat zostały zebrane w tabeli 10.

Tabela 10. Ocena obecności Policji na terenie gminy

Tak	37,3%
Nie	52,6%
Nie mam zdania	10%

Źródło: Opracowanie własne

Fakt, że 37,3% respondentów uznało obecność Policji za wystarczającą, sugeruje, że dla części społeczności działania służb porządkowych spełniają ich oczekiwania. Możliwe, że w obszarach, gdzie są bardziej aktywne patrole lub skuteczniejsze interwencje, mieszkańcy odczuwają większe poczucie bezpieczeństwa. Ten wynik może również sugerować, że mieszkańcy ci mają mniejszy kontakt z przestępczością bądź innymi zagrożeniami.

Jednak aż 52,6% respondentów, czyli ponad połowa badanych, wyraziła niezadowolenie, co sygnalizuje potrzebę zwiększenia widoczności działań Policji. Może to oznaczać niedostateczną liczbę patroli, niewystarczającą szybkość reakcji na zgłoszenia, bądź brak zaangażowania w działania prewencyjne, takie jak np. spotkania informacyjne. Taki wynik sugeruje, że istnieje potrzeba poprawy w tym obszarze, aby mieszkańcy czuli się bezpieczniej. Należy także zwrócić uwagę na 10% badanych, którzy nie mieli opinii w tej kwestii. Brak stanowiska może wynikać z niewielkiej świadomości na temat działań Policji, co oznacza, że istnieje potencjał do poprawy komunikacji między służbami porządkowymi a społecznością lokalną. Być może niektórzy mieszkańcy nie są poinformowani o inicjatywach Policji, co sprawia, że nie mają zdania na temat ich skuteczności. Podsumowując, wyniki ankiety wskazują na potrzebę zwiększenia działań prewencyjnych i lepszego informowania społeczności o podejmowanych działaniach. Skala niezadowolenia sugeruje, że podjęcie takich kroków mogłoby poprawić poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców.

Podsumowanie

Bezpieczeństwo, zarówno w ujęciu ogólnym, jak i lokalnym, należy rozpatrywać nie tylko z perspektywy podmiotów odpowiedzialnych za jego utrzymanie, ale także poprzez analizę zagrożeń, które mogą je naruszać. Do najważniejszych zagrożeń zdaniem ankietowanych należą klęski żywiołowe, migracja i cyberataki. Ważnym aspektem w kontekście bezpieczeństwa jest przewidywalność zagrożeń. Warto podkreślić, że niektóre zagrożenia, wynikające z postępu technologicznego czy cywilizacyjnego, można ograniczać poprzez wprowadzenie odpowiednich regulacji, np. w zakresie budownictwa czy organizacji ruchu drogowego. Mimo to, nie wszystkie zagrożenia da się przewidzieć, zwłaszcza te związane z siłami natury, jak klęski żywiołowe. Są one trudne do przewidzenia pod względem miejsca, dynamiki i skali skutków, co czyni je nadzwyczajnymi w stosunku do pożądanego stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Zmiany klimatyczne, które obserwujemy w ostatnich latach, przyczyniają się do częstszych i bardziej intensywnych zjawisk ekstremalnych, takich jak powódzie, susze, huragany czy pożary. Dodatkowo, nowe zagrożenia pojawiły się wraz z pandemią w 2020 roku, co zmusza samorządy do podejmowania intensywnych działań w celu minimalizacji ryzyka klęsk

żywiolowych i ograniczenia ich skutków. Kluczowe jest opracowanie planów zarządzania kryzysowego, monitorowanie i prognozowanie zagrożeń oraz inwestowanie w infrastrukturę, np. przeciwpowodziową. Niezwykle istotnym, choć często niedocenianym działaniem, jest edukacja i szkolenie mieszkańców w zakresie przygotowania na wypadek wystąpienia klęski. Samorządy mają również obowiązek udzielania pomocy poszkodowanym, która może obejmować wsparcie finansowe, rzeczowe i psychologiczne.

Rozwój technologii cyfrowej przyniósł nowe wyzwania, zwłaszcza w kontekście rosnącego ryzyka cyberataków. Cyberterrorizm to wykorzystanie technologii informacyjnych w celach szkodliwych, np. zastraszania czy wyrządzania szkód. Samorządy lokalne, posiadające bogate zasoby danych osobowych i finansowych, stają się coraz częstszym celem cyberataków. Zagrożenia te obejmują ataki na systemy informatyczne, infrastrukturę krytyczną oraz działania dezinformacyjne. Aby minimalizować ryzyko takich incydentów, samorządy powinny wdrożyć polityki bezpieczeństwa, regularnie aktualizować systemy oraz kształcić pracowników w zakresie cyberbezpieczeństwa. Współpraca z organami ścigania i korzystanie z programów dofinansowania, takich jak „Cyberbezpieczny Samorząd”, pozwala na zwiększenie poziomu bezpieczeństwa cyfrowego. Poza wyzwaniami technologicznymi, lokalne bezpieczeństwo jest zagrożone przez problemy społeczne, takie jak ubóstwo, wykluczenie społeczne czy przestępczość. Demograficzne zmiany, takie jak starzenie się społeczeństwa i wzrost liczby imigrantów, wymagają od samorządów dostosowania usług społecznych, by zapobiegać wykluczeniu i zapewniać bezpieczeństwo wszystkim mieszkańcom. Ubóstwo i wykluczenie społeczne są głównymi czynnikami ryzyka przestępczości i przemocy. Osoby żyjące w trudnych warunkach często są izolowane od społeczeństwa, co zwiększa ich podatność na ryzykowne zachowania i przestępstwa.

W obliczu tych wyzwań samorządy muszą stawiać czoła nowym zagrożeniom, podejmując jednocześnie działania prewencyjne, edukacyjne oraz interwencyjne. Jednakże, ograniczone zasoby finansowe często stanowią barierę w zapewnieniu najwyższego poziomu bezpieczeństwa. W takich warunkach kluczowa staje się współpraca z różnymi podmiotami oraz odpowiednia alokacja dostępnych środków.

Gminy są odpowiedzialne za tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa, podejmując działania mające na celu ochronę życia, zdrowia, mienia, a także środowiska i przyrody przed różnorodnymi zagrożeniami. W tym kontekście istotne są relacje między władzami gminnymi

a powiatowymi. Pomimo dużej samodzielności jednostek samorządowych, efektywna współpraca między nimi jest kluczowa dla osiągnięcia wspólnych celów. Taka współpraca wymaga nie tylko przestrzegania przepisów, ale również wzajemnego zrozumienia i wsparcia. Wspólnoty lokalne nie mogą działać samodzielnie w kwestii zapewniania bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo lokalne stanowi część szerszego systemu bezpieczeństwa publicznego, a zgodnie z Konstytucją RP, to państwo jest odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom. Wsparcie i pomoc dla lokalnych samorządów w kształtowaniu bezpieczeństwa to obowiązek organów władzy publicznej. Warto mieć na uwadze, że współczesne czasy wiążą się z nowymi wyzwaniami, wynikającymi z pojawienia się nowych zagrożeń. Wszystkie instytucje odpowiedzialne za bezpieczeństwo, w tym również samorządy, muszą dostosować swoje działania do tych zmian, aby skutecznie chronić mieszkańców i odpowiednio reagować na pojawiające się niebezpieczeństwa.

Bibliografia

Literatura:

- Dolnicki B., *Samorząd terytorialny. Wydanie III*, Zakamycze, Kraków 2006.
- Ficoń K., *Logistyka kryzysowa. Procedury. Potrzeby. Potencjał*, Warszawa 2011.
- Karpiuk M., *Miejsce samorządu terytorialnego w przestrzeni bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa.
- Kołaczkowski B., Ratajczak M., *Gospodarka finansowa samorządu terytorialnego w Polsce*, Wolters Kluwer.
- Nowak E., *Zarządzanie kryzysowe w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych*, Warszawa 2007.
- Zdyb M., *Publicznoprawne podstawy bezpieczeństwa wewnętrznego*, Warszawa 2014.

Akty prawne:

- Ustawa z 26 kwietnia 2007r. o zarządzaniu kryzysowym (t.j. Dz. U. 2023r. poz. 122 z późn. zm.).
- Ustawa z 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2024r. poz. 609 z późn. zm.).
- Ustawa z 6 kwietnia 1990r. o Policji (t.j. Dz. U. 2024r. poz. 145 z późn. zm.).

Czasopisma:

- Zięba R., *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Zeszyty Naukowe AON” 2012, nr 1 (86)
- Sienkiewicz-Małyjurek K., *Rola samorządów lokalnych w kształtowaniu bezpieczeństwa publicznego*, „Samorząd Terytorialny” 2010, nr 7–8.